

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Syvende Afdeling)

23. april 2020 *

»Præjudiciel forelæggelse – transport – lufttrafiktjenester – forordning (EF) nr. 1008/2008 – artikel 23, stk. 1 – angivelse af den endelige pris, der skal betales – gebyr for onlineindcheckning af passagerer – moms – administrationsgebyr for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af luftfartsselskabet godkendte – obligatoriske og forudsigelige bestanddele af den endelige pris, der skal betales – valgfrie pristillæg – begreb«

I sag C-28/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) ved afgørelse af 18. december 2018, indgået til Domstolen den 16. januar 2019, i sagen

Ryanair Ltd,

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust

mod

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust,

Ryanair Ltd,

Ryanair DAC,

har

DOMSTOLEN (Syvende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, P.G. Xuereb (refererende dommer), og dommerne T. von Danwitz og A. Kumin,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Ryanair DAC ved avvovati M. Castioni, G. Mazzei og A. Pecchia samt B. Kennelly, QC,

* Processprog: italiensk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato A. Collabолletta,
- den franske regering ved D. Colas, A.-L. Desjonquères og I. Cohen, som befuldmægtigede,
- den østrigske regering ved J. Schmoll og G. Hesse, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved L. Malferrari og B. Sasinowska, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 23, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1008/2008 af 24. september 2008 om fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Fællesskabet (EUT 2008, L 293, s. 3).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem dels Ryanair Ltd på den ene side og Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – Antitrust (konkurrencemyndighed – Antitrust, Italien) (herefter »AGCM«), dels sidstnævnte på den ene side og Ryanair Ltd og Ryanair DAC på den anden side vedrørende den urimelige handelspraksis, som luftfartsselskabet Ryanair (herefter »Ryanair«) foreholdes.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 16. betragtning til forordning nr. 1008/2008 har følgende ordlyd:

»Kunder bør have mulighed for reelt at sammenligne de forskellige luftfartsselskabers priser for trafikflyvninger. Den endelige pris, som kunden skal betale for trafikflyvninger i Fællesskabet, bør derfor altid angives inklusive alle skatter, afgifter og gebyrer. EF-luftfartsselskaber opfordres også til at angive den endelige pris for deres trafikflyvninger fra tredjelande til Fællesskabet.«
- 4 Forordningens artikel 2, nr. 18), bestemmer:

»I denne forordning forstås ved:

[...]
- 18) »flybilletpriser«: de priser i euro eller i lokal valuta, som passagerer skal betale luftfartsselskaber eller deres agenter eller andre billetudstedere for at transportere passagererne ad luftvejen, og de betingelser, hvorunder disse priser gælder, herunder vederlag og betingelser, der tilbydes bureauer og andre mellemed.«

5 Forordningens artikel 23, stk. 1, er sålydende:

»Flybilletpriser og luftfragtrater, der tilbydes eller offentliggøres, uanset i hvilken form, herunder via internettet, for trafikflyvninger fra en lufthavn beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse, og som er til rådighed for offentligheden, skal omfatte de gældende betingelser. Den endelige pris, der skal betales, skal altid angives og skal inkludere den gældende billetpris eller luftfragtrate samt alle gældende skatter og afgifter, tillæg og gebyrer, der er obligatoriske og forudseelige på tidspunktet for offentliggørelsen. Foruden angivelsen af den endelige pris skal mindst følgende angives:

- a) flybilletprisen eller luftfragtraten
- b) skatter
- c) lufthavnsafgifter, og
- d) andre afgifter, tillæg eller gebyrer, f.eks. med relation til sikkerhed eller brændstof

såfremt elementerne i litra b), c) og d) er lagt til flybilletprisen eller luftfragtraten. Valgfrie pristillæg skal meddeles på en klar, gennemskelig og utvetydig måde ved reservationsprocedurens start, og kunden skal acceptere dem ved et aktivt valg.«

Italiensk ret

- 6 Artikel 20 i decreto legislativo n. 206 – Codice del consumo (lovdekret nr. 206 vedrørende lov om forbrug) af 6. september 2005 (almindeligt tillæg til GURI nr. 235 af 8.10.2005) indeholder i den affattelse, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »lov om forbrug«), et forbud mod urimelig handelspraksis såsom bl.a. vildledende handelspraksis som omhandlet i lovens artikel 21-23. Særligt fastsætter lovens artikel 20, stk. 2, at en handelspraksis anses for urimelig, hvis den strider mod erhvervsmæssig diligenspligt, og hvis den for så vidt angår produktet materielt skævvrider eller er egnet til i betydeligt omfang at skævvride den økonomiske adfærd for den gennemsnitsforbruger, den når ud til eller henvender sig til, eller for det gennemsnitlige medlem af den bestemte forbrugergruppe, som denne handelspraksis er rettet mod.
- 7 I medfør af lovens artikel 21, stk. 1, litra d), kan vildledende handelspraksis bl.a. vedrøre prisen eller den måde, hvorpå prisen beregnes, eller en særlig prismæssig fordel.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 8 Ved afgørelse af 15. juni 2011 fandt AGCM, at Ryanair havde gjort sig skyldig i en række urimelige handelspraksisser i henhold til lov om forbrug, og pålagde selskabet flere bøder. AGCM fandt navnlig, at den prissætningsangivelse, der blev foretaget på Ryanairs onlinebookingsystem (<http://ryanair.com/it>) på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, skulle anses for urimelig praksis som omhandlet i artikel 20, stk. 2, og artikel 21, stk. 1, litra d), i lov om forbrug.
- 9 Ifølge AGCM inkluderede de på dette websted offentliggjorte priser ikke visse bestanddele, som Ryanair anså for frivillige gebyrer, nemlig gebyret for onlineindcheckning af passagerer, merværdiafgiften (moms) på billetprisen og på de frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger samt administrationsgebyret for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af Ryanair godkendte (prepaid Mastercard), skønt disse bestanddele, der i realiteten var obligatoriske, efter AGCM's opfattelse blev pålagt forbrugerne i forbindelse med onlinereservationsproceduren og dermed var med til at forhøje den oprindeligt angivne billetpris.

- 10 Ryanair anlagde sag ved Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol for Lazio, Italien) med påstand om annullation af den nævnte afgørelse.
- 11 Hvad angår handelspraksissen vedrørende prisangivelsen stadfæstede den nævnte ret ved dom af 12. april 2012 AGCM's afgørelse af 15. juni 2011, idet den fastslog, at gebyret for onlineindcheckning af passagerer samt momsens på billetprisen og på de frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger ikke udgjorde frivillige gebyrer, men at de i lighed med administrationsgebyret for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af Ryanair godkendte skulle anses for »obligatoriske« gebyrer som omhandlet i artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008, og den manglende angivelse heraf ved reservationsprocedurens start gjorde det ikke muligt at oplyse forbrugeren korrekt om den faktiske pris på Ryanairs ydelse.
- 12 Hvad særligt angår administrationsgebyret for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af Ryanair godkendte fastslog Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol for Lazio), at dette gebyrs obligatoriske karakter var begrundet i den omstændighed, at en almindelig køber, der ønsker at foretage en onlinereservation på Ryanairs websted, i virkeligheden ingen rimelig mulighed har for at undgå den prisforhøjelse, som gebyret indebærer, såfremt den pågældende ikke råder over det af Ryanair godkendte kreditkort. I denne henseende fastslog den nævnte ret, at formålet med artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 er at sikre, at flybilletpriserne er fuldt ud gennemskuelige, så snart den berørte person beslutter at påbegynde reservationsproceduren, og ikke at tilskynde offentligheden til forinden at anskaffe sig det mest fordelagtige betalingsmiddel.
- 13 Ryanair har iværksat appel ved Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) til prøvelse af de dele af dommen, hvorved Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol for Lazio) frifandt AGCM og stadfæstede denne myndigheds afgørelse.
- 14 Samtidig med at den forelæggende ret har bemærket, at Domstolen i sin praksis ikke har udtalt sig specifikt om de omtvistede prisbestanddele, har den anført, at det med henblik på løsningen af tvisten bør afgøres, om disse bestanddele kan anses for at være omfattet af kategorien pristillæg, der er obligatoriske og forudseelige, som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008, eller af kategorien valgfrie pristillæg som omhandlet i denne bestemmelses fjerde punktum. I sidstnævnte tilfælde ønsker den forelæggende ret oplysninger om, hvorvidt et tillægs valgfrie karakter kan dække over udgifter, som størstedelen af forbrugerne kan undgå.
- 15 På denne baggrund har Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 23, stk. 1, andet punktum, i [forordning nr. 1008/2008] fortolkes således, at et onlinegebyr ved check-in, et »administrationsgebyr« for køb med kreditkort, som tillægges billetprisen, og momsens på flybilletpriser og valgfrie tillægsydelse til indenlandske flyvninger er omfattet af kategorien obligatoriske og forudseelige pristillæg eller valgfrie pristillæg?
- 2) Skal artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008 fortolkes således, at der med ordet »valgfrie« tages sigte på pristillæg, som størstedelen af forbrugerne er i stand til at undgå?»

Om de præjudicielle spørgsmål

- 16 Med sine to spørgsmål, som skal besvares samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 skal fortolkes således, at et gebyr for onlineindcheckning af passagerer, momsens på billetprisen og på frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger samt et administrationsgebyr for køb foretaget ved hjælp af et andet

kreditkort end det af luftfartsselskabet godkendte er omfattet af kategorien pristillæg, der er obligatoriske og forudseelige, som omhandlet i bestemmelsens andet punktum, eller af kategorien valgfrie pristillæg som omhandlet i denne bestemmelses fjerde punktum.

- 17 I denne henseende skal det bemærkes, at i henhold til artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008 skal den endelige pris, der skal betales for luftbefordring af passagerer, altid angives og bl.a. inkludere billetprisen som defineret i forordningens artikel 2, nr. 18), samt alle de gældende skatter og afgifter, tillæg og gebyrer, der er obligatoriske og forudseelige på tidspunktet for offentliggørelsen af tilbuddet. Forordningens artikel 23, stk. 1, tredje punktum, fastsætter, at tilbuddet skal indeholde en angivelse af mindst lufthavnsafgifterne samt andre afgifter, tillæg og gebyrer med relation til sikkerhed eller brændstof, såfremt disse elementer lægges til flybilletprisen.
- 18 Domstolen har herom fastslået, at de i artikel 23, stk. 1, andet og tredje punktum, i forordning nr. 1008/2008 omhandlede skatter, afgifter, tillæg og gebyrer ikke må inddrages i flybilletpriserne, men skal angives særskilt (dom af 6.7.2017, Air Berlin, C-290/16, EU:C:2017:523, præmis 36). Det fremgår ligeledes af præmis 35 i dom af 15. januar 2015, Air Berlin (C-573/13, EU:C:2015:11), at de forskellige elementer i den endelige pris, der skal betales – som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008 – allerede skal præciseres ved den første angivelse af prisen på trafikflyvningen.
- 19 Artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008 fastsætter endvidere, at valgfrie pristillæg skal meddeles på en klar, gennemskelig og utvetydig måde ved reservationsprocedurens start, og at kunden skal acceptere dem ved et aktivt valg.
- 20 I denne henseende fremgår det af præmis 14 i dom af 19. juli 2012, ebookers.com Deutschland (C-112/11, EU:C:2012:487), at begrebet »valgfrie pristillæg« omfatter pristillæg, der ikke er obligatoriske – i modsætning til de i artikel 23, stk. 1, andet og tredje punktum, i forordning nr. 1008/2008 omhandlede bestanddele af den endelige pris, der skal betales – og som således vedrører ydelser, der, idet de supplerer selve trafikflyvningen, hverken er obligatoriske eller nødvendige for transporten af passagerer, således at kunden skal vælge at acceptere eller afvise dem. Domstolen har haft lejlighed til at fastslå, at pristillæg i form af afbestillingsforsikring eller for transport af indtjekket bagage skal anses for valgfrie som omhandlet i artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008 (dom af 19.7.2012, ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, præmis 20, og af 18.9.2014, Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, præmis 39).
- 21 Det følger således af artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 og af den ovenfor nævnte retspraksis, at et luftfartsselskab såsom Ryanair i sine onlinetilbud vedrørende passagertransport allerede ved den første angivelse af prisen har pligt til at anføre flybilletprisen samt særskilt skatter og afgifter, tillæg og gebyrer, der er obligatoriske og forudseelige, og at selskabet skal meddele de valgfrie pristillæg på en klar, gennemskelig og utvetydig måde ved reservationsprocedurens start.
- 22 Det er på grundlag af disse elementer, at der skal foretages en prøvelse af den i lyset af artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 foretagne kvalificering af de forskellige prisbestanddele, som er omhandlet i hovedsagen.
- 23 Hvad for det første angår gebyret for onlineindcheckning af passagerer skal det bemærkes, at det i modsætning til det, som den østrigske regering og Europa-Kommissionen har anført i deres skriftlige indlæg, ikke automatisk kan udledes af indcheckningens nødvendige og obligatoriske karakter, at dette gebyr er obligatorisk som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008. Luftfartsselskaberne skal nemlig indrømmes en mulighed for at tilbyde passagererne forskellige metoder til indcheckning mod betaling eller gratis såsom onlineindcheckning eller fysisk indcheckning i lufthavnen.

- 24 På denne baggrund skal det, når forbrugeren skal vælge mellem mindst to metoder til indcheckning, fastslås, således som den franske regering har anført i sit skriftlige indlæg, at den indcheckningsmetode, som den pågældende tilbydes i forbindelse med reservationsproceduren, ikke nødvendigvis er en obligatorisk eller nødvendig ydelse for transporten af vedkommende. Når luftfartsselskabet tilbyder en onlineindcheckningsydelse mod betaling, samtidig med at det tilbyder alternative løsninger, der gør det muligt for passagererne at foretage indcheckningen gratis, kan et gebyr for onlineindcheckning af passagerer nemlig ikke anses for en obligatorisk bestanddel af den endelige pris, der skal betales, som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008, men bør anses for et valgfrit pristillæg som omhandlet i denne bestemmelses fjerde punktum, som forbrugeren kan acceptere eller afslå.
- 25 Et sådant gebyr kan kun anses for obligatorisk i den situation, hvor alle de metoder til indcheckning, som luftfartsselskabet tilbyder, sker mod betaling, eller når forbrugeren, således som den italienske regering har anført i sit skriftlige indlæg, ikke tilbydes noget valg mellem flere metoder til indcheckning. I den første situation skal forbrugeren nemlig på en eller anden måde betale indcheckningsgebyret, idet den tilsyneladende valgfrihed, som denne indrømmes, blot er illusorisk, mens forbrugeren i den anden situation i virkeligheden ikke har andet valg end at foretage en onlineindcheckning.
- 26 Det påhviler derfor den forelæggende ret at efterprøve, om Ryanair tilbød passagererne en mulighed for gratis indcheckning. Såfremt sidstnævnte kun tilbød mulighed for at foretage onlineindcheckning mod betaling, således som den italienske regering har anført i sit skriftlige indlæg, eller såfremt luftfartsselskabet, som alternativ til en onlineindcheckningsydelse mod betaling, kun tilbød metoder til indcheckning mod betaling, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, skal det fastslås, at kunden ikke kunne undgå at betale indcheckningsgebyret, og at gebyret, hvis forudsigelighed følger af luftfartsselskabets prispolitik, henhører under de obligatoriske og forudsigelige prisbestanddele som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008.
- 27 Såfremt Ryanair derimod alternativt tilbød en eller flere muligheder for gratis indcheckning, skal det gebyr for onlineindcheckning, der opkrævedes mod betaling, anses for et valgfrit pristillæg som omhandlet i artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008.
- 28 Hvad for det andet angår momsens på billetprisen for indenlandske flyvninger skal det fastslås, at der er tale om en skat som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet og tredje punktum, i forordning nr. 1008/2008, og at denne skat, der er knyttet til flybilletprisen, er obligatorisk og forudsigelig som omhandlet i denne bestemmelses tredje punktum, for så vidt som den er fastsat i national lovgivning og automatisk finder anvendelse ved samtlige reservationer af indenlandske flyvninger.
- 29 Hvad for det tredje angår momsens på frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger skal det fastslås, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, at der er tale om et valgfrit pristillæg som omhandlet i artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008. Selv om momsens på frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger kan anses for obligatorisk, fordi den nødvendigvis skal betales, kan den ikke anses for forudsigelig, idet den er uløseligt forbundet med de frivillige tillæg, som det udelukkende tilkommer passageren at vælge. Luftfartsselskabet kan ikke fra start have kendskab til de valgfrie tillæg, som kunden vil vælge, således at momsens på disse tillæg ikke kan inkluderes i den forudsigelige endelige pris, der skal angives ved offentliggørelsen af tilbuddet.
- 30 Under disse omstændigheder skal det bemærkes, at angivelsen af en bestemt skat altid skal følge den prisbestanddel, som skatten er knyttet til, således som det i øvrigt fremgår af sidste led i artikel 23, stk. 1, tredje punktum, i forordning nr. 1008/2008, hvorefter de skatter, der er »lagt til flybilletprisen«, skal angives i den endelige pris, der skal betales. Såfremt en skat er knyttet til flybilletprisen, skal den

således angives særskilt sammen med denne pris ved første angivelse af den endelige pris, der skal betales, mens den, såfremt den er knyttet til et valgfrit pristillæg, først ved angivelsen af tillægget skal og kan angives i den endelige pris, der skal betales.

- 31 I sidstnævnte tilfælde skal det bemærkes, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, at skattens størrelse skal fremgå klart af prisen på de valgfrie ydelser, så snart disse bliver vist. Det krav om klarhed og gennemsækelighed, som luftfartsselskabet i medfør af artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008 skal opfylde ved angivelsen af valgfrie pristillæg, indebærer nemlig, at den del af beløbet på tillægget, som udgøres af momsen, skal meddeles passageren, så snart denne har valgt en valgfri ydelse. Meddelelsen af denne del opfylder også det formål om reelt at kunne sammenligne priserne for trafikflyvninger, der forfølges med forordning nr. 1008/2008 i medfør af 16. betragtning hertil, idet forbrugeren skal være i stand til at sammenligne de pristillæg uden moms, som luftfartsselskaberne tilbyder på den pågældende nationale forbindelse.
- 32 Hvad for det fjerde og sidste angår administrationsgebyret for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af luftfartsselskabet godkendte skal det fastslås, at der ikke kan herske tvivl om dette gebyrs forudsigelige karakter, for så vidt som pålægges heraf følger af luftfartsselskabets egen politik på betalingsmetodeområdet.
- 33 Hvad angår gebyrets obligatoriske karakter som omhandlet i artikel 23, stk. 1, andet punktum, i forordning nr. 1008/2008 skal det indledningsvis bemærkes, at kunden kan undgå betaling heraf ved at betale den endelige pris, der skal betales, ved hjælp af det af luftfartsselskabet godkendte kreditkort. Et pristillæg kan imidlertid ikke anses for at kunne undgås og for følgelig at være valgfrit, når den mulighed, der tilbydes forbrugeren, er underlagt en af luftfartsselskabet pålagt betingelse ved kun at gøre den pågældende ydelse gratis for en begrænset kreds af privilegerede forbrugere og ved de facto at forpligte de forbrugere, som ikke er en del af denne kreds, til enten at give afkald på denne ydelses vederlagsfrihed eller til at give afkald på at færdiggøre deres køb med det samme og til at tage potentielt dyre skridt for at opfylde den fastsatte betingelse med risiko for, når disse skridt er blevet taget, ikke længere at kunne drage fordel af tilbuddet eller ikke længere at kunne drage fordel heraf til den oprindeligt angivne pris.
- 34 Det følger heraf, at et sådan gebyr ikke alene skal anses for forudsigeligt, men ligeledes for obligatorisk, og at det derfor ikke kan være omfattet af begrebet valgfrie pristillæg som omhandlet i artikel 23, stk. 1, fjerde punktum, i forordning nr. 1008/2008.
- 35 Det skal endvidere bemærkes, at det med henblik på kvalificeringen af et sådant gebyr ikke er afgørende, om størstedelen af forbrugerne er i besiddelse af det af luftfartsselskabet godkendte kreditkort og således er i stand til at undgå at betale det pågældende gebyr. Da det med forordning nr. 1008/2008 tilsigtes at sikre en individuel beskyttelse af forbrugerne (jf. i denne retning dom af 15.1.2015, C-573/13, EU:C:2015:11, præmis 33), kan den ikke-obligatoriske karakter af et pristillæg nemlig ikke fastlægges på grundlag af et kriterium, som kun opfyldes af størstedelen af forbrugerne.
- 36 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 skal fortolkes således, at et gebyr for indcheckning af passagerer, hvis betaling ikke kan undgås, fordi der ikke foreligger nogen alternativ gratis indcheckningsmetode, og momsen på billetprisen for indenlandske flyvninger samt et administrationsgebyr for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af luftfartsselskabet godkendte udgør obligatoriske og forudseelige prisbestanddele som omhandlet i bestemmelsens andet punktum. Den nævnte bestemmelse skal derimod fortolkes således, at et gebyr for indcheckning af passagerer, hvis betaling kan undgås ved hjælp af en mulighed for gratis indcheckning, og momsen på frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger udgør et valgfrit pristillæg som omhandlet i bestemmelsens fjerde punktum.

Sagsomkostninger

- 37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Syvende Afdeling) for ret:

Artikel 23, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1008/2008 af 24. september 2008 om fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Fællesskabet skal fortolkes således, at et gebyr for indcheckning af passagerer, hvis betaling ikke kan undgås, fordi der ikke foreligger nogen alternativ gratis indcheckningsmetode, og merværdiafgiften (moms) på billetprisen for indenlandske flyvninger samt et administrationsgebyr for køb foretaget ved hjælp af et andet kreditkort end det af luftfartsselskabet godkendte udgør obligatoriske og forudseelige prisbestanddele som omhandlet i bestemmelsens andet punktum. Den nævnte bestemmelse skal derimod fortolkes således, at et gebyr for indcheckning af passagerer, hvis betaling kan undgås ved hjælp af en mulighed for gratis indcheckning, og momsens på frivillige tillæg i forbindelse med indenlandske flyvninger udgør et valgfrit pristillæg som omhandlet i bestemmelsens fjerde punktum.

Underskrifter